

N:o 17.

Ank. till Riksd. Kansli d. 5 Febr. 1869, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts Proposition, angående beviljande af medel till undsättning för de i följd af 1868 års missväxt nödlidande delar af riket.

(R. A.)

Sedan, i anseende till den svåra missväxt som under år 1867 hemsökte Norr- och Westerbottens, Wester-Norrlands, Jemtlands, Gefleborgs, Kopparbergs och Werm- lands län, understöd af allmänna medel måst till förekommande af hungersnöd i nämnda län meddelas i sådan utsträckning, att dertill åtgått ej allenast samtliga då disponibla medel af undsättningsfonden, utan äfven ett å mindre kreditivet lyftadt belopp af 1,030,000 R:dr, har Kongl. Maj:t funnit sig föranlåten att genom ofvanberörde till Stats-Utskottets utlåtande remitterade nådiga Proposition (intagen under N:o 17 i 1:sta samlingen af Bihaget till Riksdagens protokoll) fästa Riksdagens uppmärksamhet på den missväxt, som jemväl under nästlidna år inträffat, men då hemsökt andra trakter af riket, i hvilket afseende Kongl. Maj:t — efter att hafva återgifvit det hufvudsak- liga innehållet af de underdåniga framställningar i ämnet, som från länsstyrelserna i Kronobergs, Jönköpings, Calmar, Hallands, Elfsborgs, Blekinge, Upsala och Gotlands län till Kongl. Maj:t inkommit — yttrat, det Kongl. Maj:t af dessa underdåniga fram- ställningar funnit uppenbart, att under nästlidna år inträffat en missväxt, som hårdast hemsökt de tre Småländska länen, men äfven sträckt sig till andra orter i riket, samt att den nöd, som i följd deraf uppstått, är så svår och omfattande, att den med nöd- vändighet påkallar det allmännas mellankomst; och som, efter de högst betydliga ut- betalningar, hvilka till undsättningar för de genom 1867 års missväxt nödlidande länen, på sätt redan är nämndt, egt rum, inga andra medel för närvarande stode till Kongl. Maj:ts disposition att för ändamålet använda, än ett jemförelsevis obetydligt belopp af något öfver 4,000 R:dr, som i afbetalning å äldre, från undsättningsfonden utgifna lån under sednare delen af nästlidna år influtit, så har Kongl. Maj:t funnit sig nödsakad att påkalla Riksdagens medverkan för vidtagande af erforderliga åtgärder till den nu

rådande nödens lindrande. Beträffande beloppet af de medel, som i sådant afseende borde ifrågasättas att af Riksdagen beviljas, så uppginge väl de till summan bestämda undsättningsanslag, om hvilkas anvisande vederbörande länsstyrelser gjort här ofvan omförmälda framställningar, till omkring 480,000 R:dr, hvartill komme ej mindre de anslag af gåfvomedel, som från Jönköpings och Elfsborgs län blifvit, utan uppgifvet belopp, begärda, än äfven hvad som kunde finnas böra anvisas i anledning af de ytterligare framställningar, som otvifvelaktigt under tiden till nästa skörd äro att införsänta. Då emellertid Kongl. Maj:t till Riksdagen aflåtit särskild nådig Proposition om anslag af tillsammans 33,000 R:dr, att under innevarande år utgå till understödjaude af tre särskilda vägomläggningsarbeten inom de af missväxten hårdast hemsökta länen, genom hvars beviljande nöden i några trakter af dessa län måste anses blifva till någon del afhjelpat; då vidare antagligt vore, att från sådana län, der missväxt under nästlidna år icke inträffat, undsättningsmedel skola, i afbetalning å äldre län, under den närmare framtiden inflyta, och då slutligen det icke borde betviflas, att den enskilda välgörenheten, som, i fråga om de af 1867 års missväxt hemsökta orter af landet, så kraftigt och storartadt bidrog till nödens lindrande, skall visa sig icke mindre verksam, då det gäller att bispringa de län, som nu af enahanda anledning kommit i behof af hjelp. har Kongl. Maj:t, i betraktande derjemte af de tillgångar, som för Riksdagen finnas att till ändamålet använda, funnit ifrågavarande anslag skäpligen böra bestämmas till en summa af 340,000 R:dr; och Kongl. Maj:t har alltså föreslagit:

1:o att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts disposition för undsättande af de genom 1868 års missväxt nödlidande länen, å Riksgälds-kontoret anvisa ett belopp af 340,000 R:dr, att under innevarande år utbetalas;

2:o att dessa medel må af Kongl. Maj:t användas dels till beredande af arbetsförtjenst medelst allmännyttiga företag, der sådana hinna ordnas, dels till räntefria läneunderstöd med bestämda återbetalningsterminer och mot vederbörande större eller mindre menigheters gemensamma ansvarighet eller annan af Kongl. Maj:t godkänd sakerhet och dels till undsättning utan återbetalningsskyldighet, der sådant pröfvas vara oundgängligen nödigt; dock med iakttagande, att så beskaffadt understöd företrädesvis må tillkomma de kommuner, som tillförbinda sig att för dithörande fattiga och arbetslösa personer bereda sysselsättning och möjlighet att genom eget arbete förtjena sitt uppehälle; samt

3:o att de medel, som i afbetalningar å län, utgifna från ifrågavarande anslag, inflyta, skola, utan sammanblandning med andra inflytande undsättningsmedel, särskildt bokföras och från vederbörande länsstyrelse insändas omedelbart till Riksgälds-kontoret.

I sammanhang med behandlingen af ofvan berörda nådiga Proposition, har Utskottet jemväl förehåft trenne inom Andra Kammaren väckta och till Utskottet remitterade motioner, deri blifvit föreslaget:

af Herr *A. W. Wigardt* (motion N:o 82) med hvilken sig förenat Herrar *D. Danielsson, A. J. Sandstedt, C. J. Kjellman, Carl Orre, Jonas Jonasson, J. F. Kjellson, P. Pettersson, A. Medin, Jöns Pehrsson* och *C. I. Bengtsson*, att Riksdagen för sin del måtte utöfver det belopp, Kongl. Maj:t i nåder äskat för behöfvandes undsättning i missväxtår, särskildt anordna till de nödställda 400,000 R:dr, deraf 100,000 R:dr utan återbetalningsskyldighet och återstoden såsom räntefritt lån att återbetalas under loppet af åren 1870 till och med 1874 med en femtedel årligen, äfvensom att summan efter folkmängden lika fördelas på de trenne Småländska länen, samt att det begärda bidraget måtte sednast i Mars eller April innevarande år ställas till de behöfvandes förfogande;

af Herr *O. F. Brunberg* (motion N:o 206), att Riksdagen måtte anslå en summa af 100,000 R:dr till afvärjande af den till följd af nästlidet års missväxt hotande nöden i Blekinge, hälften utan och hälften mot återbetalning, den sednare räntefri, att utdelas enligt de grunder länsstyrelsen kan efter befogenhet bestämma;

af Herr *Nils Andersson* (motion N:o 327), att det af Kongl. Maj:t äskade beloppet af 340,000 R:dr måtte höjas med 160,000 R:dr, så att 500,000 R:dr af Statens medel ställas till Kongl. Maj:ts disposition för att dels såsom anslag utan återbetalningsskyldighet och dels som lån på billiga vilkor användas till understöd åt de i följd af 1868 års missväxt nödlidande länen.

Lika med Kongl. Maj:t finner Stats-Utskottet att den missväxt, som under sistlidet år hemsökt åtskilliga delar af riket, nödvändigt påkallar det allmännas mellankomst; men då den utredning af behovet inom de af missväxt lidande orterna, som i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition blifvit, på grund af officiela uppgifter meddelad, ådagalägger att det statsbidrag, som oundgängligen erfordras, kan inskränkas till det af Kongl. Maj:t äskade belopp af 340,000 R:dr, får Stats-Utskottet hemställa, att Riksdagen, utan afseende å de uti ofvanberörda motioner gjorda framställningar, måtte besluta:

- 1:o att till Kongl. Maj:ts disposition för undsättande af de genom 1868 års missväxt nödlidande länen å Riksgälds-kontoret anvisa ett belopp af 340,000 R:dr, att under innevarande år, uppå skeende requisition, till Kongl. Statskontoret utbetalas;
- 2:o att dessa medel må af Kongl. Maj:t användas dels till räntefria låneunderstöd med bestämda återbetalningsterminer och mot vederbörande större eller mindre menigheters gemensamma ansvarighet eller annan af Kongl. Maj:t godkänd säkerhet och dels till undsättning utan återbetalningsskyldighet, der sådant pröfvas vara oundgängligen nödigt, dock med iakttagande att så beskaffadt understöd företrädesvis må tillkomma de kommuner, som tillförbinda sig att för dithörande fattiga och arbetslösa personer

bereda sysselsättning och möjlighet att genom eget arbete förtjena sitt uppehälle;

- 3:o att de medel, som i afbetalningar å lån, utgifna från ifrågasvarande anslag, inflyta, skola, utan sammanblandning med andra inflytande undsättningsmedel särskildt bokföras och redovisas; samt
- 4:o att hvad sålunda inflyter skall från Statskontoret till Riksgäldskontoret öfverlemnas.

Stockholm den 5 Februari 1869.

På Stats-Utskottets vägnar:

Arv. Fr:son Posse.
